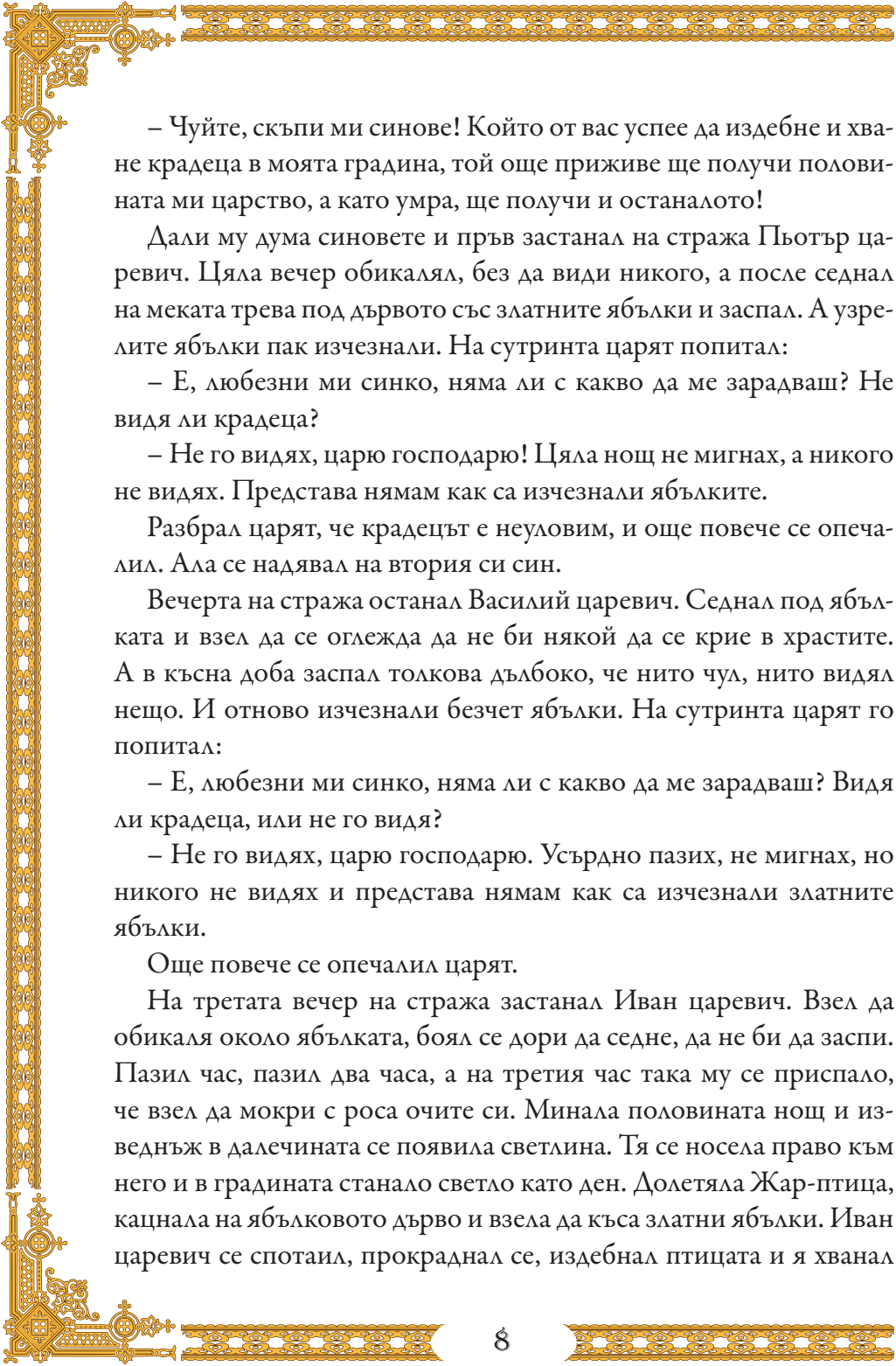

ИВАН ЦАРЕВИЧ, ЖАР-ПТИЦА И СИВИЯТ ВЪЛК

В едно царство, в едно господарство живеел цар Демян, който имал трима сина: Пьотър царевич, Василий царевич и Иван царевич. Царската градина била толкова хубава, че по-хубава от нея нямало никъде другаде. В нея растели чудни дървета, а едно ябълково дърво раждало златни ябълки. Царят гледал да опази тези ябълки и всяка сутрин ги броял. По едно време забелязал, че някой шета из градината му нощем. Вечер на любимото му дърво висяла чудесна ябълка, зрела, а на сутринта нямало и помен от нея. Колкото и пазачи да слагал, никой не успял да хване крадеца. Всяка сутрин отново и отново царят откривал, че от любимото му дърво липсват ябълки. От мъка спрял да яде, да пие и да спи, а после повикал тримата царевичи и им казал:

– Чуйте, скъпи ми синове! Който от вас успее да издебне и хване крадеца в моята градина, той още приживе ще получи половината ми царство, а като умра, ще получи и останалото!

Дали му дума синовете и пръв застанал на стража Пьотър царевич. Цяла вечер обикалял, без да види никого, а после седнал на меката трева под дървото със златните ябълки и заспал. А узрелите ябълки пак изчезнали. На сутринта царят попитал:

– Е, любезни ми синко, няма ли с какво да ме зарадваш? Не видя ли крадеца?

– Не го видях, царю господарю! Цяла нощ не мигнах, а никого не видях. Представа нямам как са изчезнали ябълките.

Разбрал царят, че крадецът е неуловим, и още повече се опечалил. Ала се надявал на втория си син.

Вечерта на стража останал Василий царевич. Седнал под ябълката и взел да се оглежда да не би някой да се крие в храстите. А в късна доба заспал толкова дълбоко, че нито чул, нито видял нещо. И отново изчезнали безчет ябълки. На сутринта царят го попитал:

– Е, любезни ми синко, няма ли с какво да ме зарадваш? Видя ли крадеца, или не го видя?

– Не го видях, царю господарю. Усърдно пазих, не мигнах, но никого не видях и представа нямам как са изчезнали златните ябълки.

Още повече се опечалил царят.

На третата вечер на стража застанал Иван царевич. Взел да обикаля около ябълката, боял се дори да седне, да не би да заспи. Пазил час, пазил два часа, а на третия час така му се приспало, че взел да мокри с роса очите си. Минала половината нощ и изведнъж в далечината се появила светлина. Тя се носела право към него и в градината станало светло като ден. Долетяла Жар-птица, кацнала на ябълковото дърво и взела да къса златни ябълки. Иван царевич се спотаил, прокраднал се, издебнал птицата и я хванал

за опашката. Жар-птица взела да се дърпа с такава сила, че колкото и здраво да я стискал царският син, тя успяла да се отскубне и да отлети, а в ръцете му останало само едно перо от опашката ѝ.

На сутринта, щом царят се събудил, Иван царевич му разказал кой е крадецът, и извадил перото на Жар-птица. Зарадвал се царят, че

най-малкият син му е донесъл перото, и го скрил в покоите си. Оттогава насетне Жар-птица не се появила в градината и царят както преди спокойно пиел, ядял и спял. Любувал се на перото и Жар-птица не излизала от ума му, затова решил да прати синовете си да му я доведат. Повикал ги и им казал:

– Чуйте, скъпи ми синове! Оседлайте бързите си коне и тръгнете по белия свят, намерете Жар-птица и ми я доведете, че иначе може пак да долети и да краде ябълки!

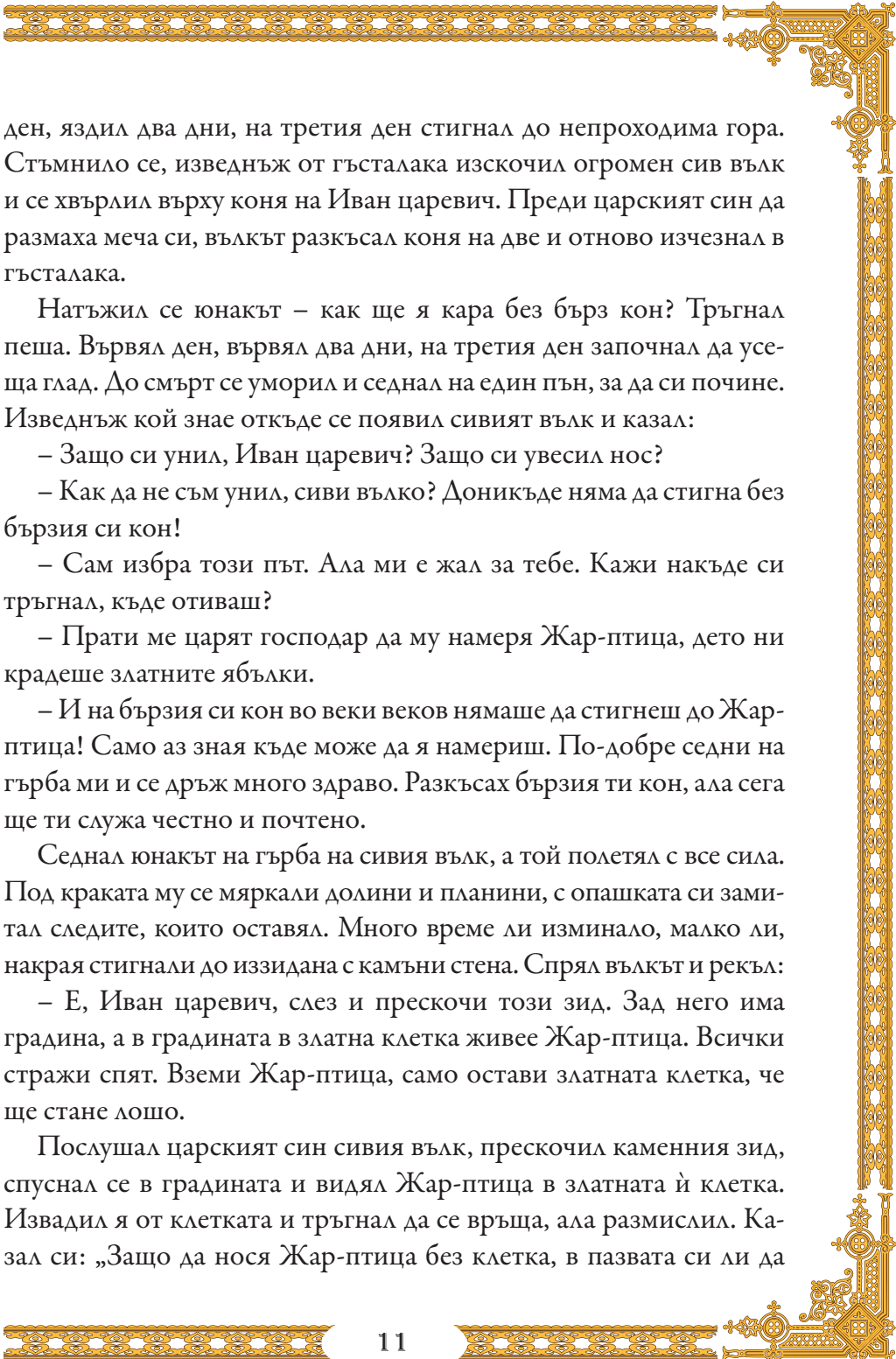
Поклонили се по-големите синове и се стегнали за път; оседлали бързите си коне, сложили си богатирски доспехи и поели по широкото поле да търсят Жар-птица. Оставил царят най-малкият си син у дома поради младостта му, ала Иван царевич със сълзи на очи взел да го моли да пусне и него, докато накрая не го склонил. Яхнал царският син богатирския си кон и потеглил. Много ли препускал, малко ли? Приказка бързо се разказва, а работа бавно се върши. Накрая юнакът стигнал до място, от което тръгвали три пътя. Там имало побит каменен стълб, а на него пи-

шелo: „Тръгнеш ли направо от стълба, ще мръзнеш гладен. Тръгнеш ли надясно, ще останеш жив и здрав, ала конят ти ще умре. Тръгнеш ли наляво, тебе ще убият, а конят ти ще остане жив.“

Прочел Иван царевич надписа, дълго мислил по кой път да тръгне, и накрая поел надясно, за да остане поне той жив. Яздил

ден, яздил два дни, на третия ден стигнал до непроходима гора. Стъмнило се, изведнъж от гъсталака изскочил огромен сив вълк и се хвърлил върху коня на Иван царевич. Преди царският син да размаха меч си, вълкът разкъсал коня на две и отново изчезнал в гъсталака.

Натъжил се юнакът – как ще я кара без бърз кон? Тръгнал пеша. Вървял ден, вървял два дни, на третия ден започнал да усещаша глад. До смърт се уморил и седнал на един пън, за да си почине. Изведнъж кой знае откъде се появил сивият вълк и казал:

– Защо си унил, Иван царевич? Защо си увесил нос?

– Как да не съм унил, сиви вълко? Доникъде няма да стигна без бързия си кон!

– Сам избра този път. Ала ми е жал за тебе. Кажи накъде си тръгнал, къде отиваш?

– Прати ме царят господар да му намеря Жар-птица, дето ни крадеше златните ябълки.

– И на бързия си кон во веки веков нямаше да стигнеш до Жар-птица! Само аз зная къде може да я намериш. По-добре седни на гърба ми и се дръж много здраво. Разкъсах бързия ти кон, ала сега ще ти служа честно и почтено.

Седнал юнакът на гърба на сивия вълк, а той полетял с все сила. Под краката му се мяркали долини и планини, с опашката си замигтал следите, които оставял. Много време ли изминало, малко ли, накрая стигнали до иззидана с камъни стена. Спрял вълкът и рекъл:

– Е, Иван царевич, слез и прескочи този зид. Зад него има градина, а в градината в златна клетка живее Жар-птица. Всички стражи спят. Вземи Жар-птица, само остави златната клетка, че ще стане лошо.

Послушал царският син сивия вълк, прескочил каменния зид, спуснал се в градината и видял Жар-птица в златната ѝ клетка. Извадил я от клетката и тръгнал да се връща, ала размислил. Казал си: „Защо да нося Жар-птица без клетка, в пазвата си ли да

я пъхна? А и клетката много струва, цялата е обсипана с елмази.“
Забравил думите на сивия вълк, върнал се и тъкмо вземал златната клетка, когато из градината се чуло тракане и звънтене. От клетката тръгвали скрити жици с всякакви звънчета и кречетала.

Събудили се стражите, дотичали в градината, хванали царския син, извили му ръцете и го завели при своя цар, ко йто се казвал Афрон. Цар Афрон изпаднал в силен гняв и се развикал на юнака:

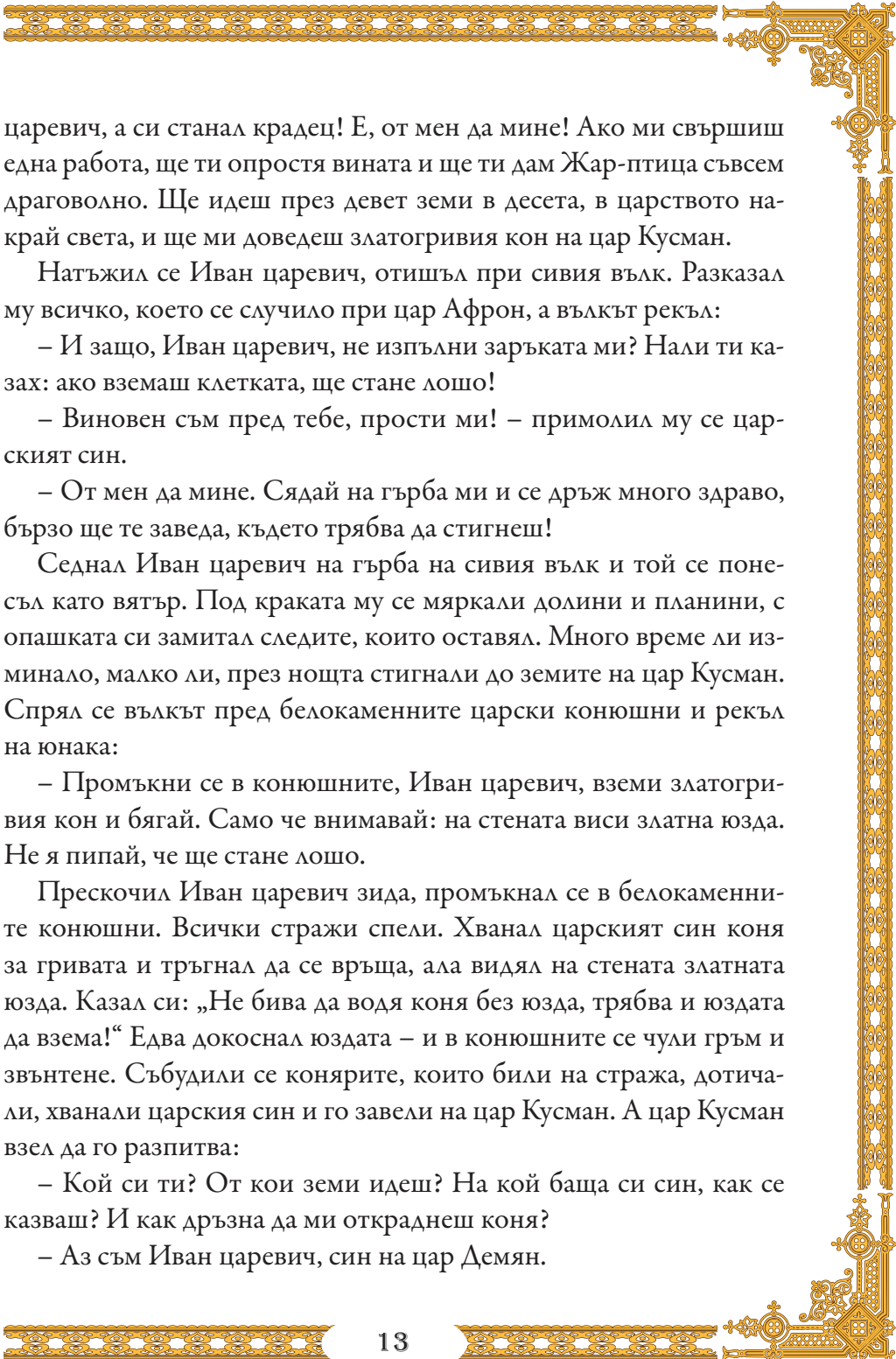
– Кой си ти? От кои земи идеш? На кой баща си син, как се казваш?

А Иван царевич му отвърнал:

– Аз съм Иван царевич, син на цар Демян. Твоята Жар-птица имаше навика да долита в градината ни и да я опустошава. Всяка нощ късаше златни ябълки от любимото дърво на моя баща. Затова той ме прати да я намеря и да му я заведа.

– Ако ти, Иван царевич, беше дошъл да ми поискаш честно Жар-птица, честно щях да ти я дам или да я разменя – рекъл цар Афрон. – А сега ще разпратя вестоносци до всички краища на земята, до всички царства, за да се разчуе лошата ти слава: че си

царевич, а си станал крадец! Е, от мен да мине! Ако ми свършиш една работа, ще ти опростя вината и ще ти дам Жар-птица съвсем драговолно. Ще идеш през девет земи в десета, в царството на край света, и ще ми доведеш златогривия кон на цар Кусман.

Натъжил се Иван царевич, отишъл при сивия вълк. Разказал му всичко, което се случило при цар Афрон, а вълкът рекъл:

– И защо, Иван царевич, не изпълни заръката ми? Нали ти казах: ако вземаш клетката, ще стане лошо!

– Виновен съм пред тебе, прости ми! – примолил му се царският син.

– От мен да мине. Сядай на гърба ми и се дръж много здраво, бързо ще те заведе, където трябва да стигнеш!

Седнал Иван царевич на гърба на сивия вълк и той се понесъл като вятър. Под краката му се мяркали долини и планини, с опашката си замитал следите, които оставял. Много време ли изминало, малко ли, през нощта стигнали до земите на цар Кусман. Спрял се вълкът пред белокаменните царски конюшни и рекъл на юнака:

– Промъкни се в конюшните, Иван царевич, вземи златогривия кон и бягай. Само че внимавай: на стената виси златна юзда. Не я пипай, че ще стане лошо.

Прескочил Иван царевич зида, промъкнал се в белокаменните конюшни. Всички стражи спели. Хванал царският син коня за гривата и тръгнал да се връща, ала видял на стената златната юзда. Казал си: „Не бива да водя коня без юзда, трябва и юздата да взема!“ Едва докоснал юздата – и в конюшните се чули гръм и звънтене. Събудили се конярите, които били на стража, дотичали, хванали царския син и го завели на цар Кусман. А цар Кусман взел да го разпитва:

– Кой си ти? От кои земи идеш? На кой баща си син, как се казваш? И как дръзна да ми откраднеш коня?

– Аз съм Иван царевич, син на цар Демян.

– Ах, Иван царевич! Бива ли да върши такова нещо един юнак? – рекъл цар Кусман. – Да беше дошъл при мене, да беше ме помолил да ти дам златогривия кон, щях да ти го дам от уважение към баща ти. А сега ще разпратя вестоносци надлъж и шир, за да научат всички, че един царски син е крадец! Е, от мене да мине. Ако ми свършиш една работа, ще ти опростя вината и ще ти дам златогривия кон. Иди през девет земи в десета, в царството на цар Далмат и ми доведи дъщеря му, царкиня Елена Прекрасна.

Тръгнал си Иван царевич от царския дворец и горчиво заплакал. Отишъл при сивия вълк и му разказал всичко, което го сполетяло.

– И защо, Иван царевич, не изпълни заръката ми? Защо взе златната юзда? – попитал го звярът. – Аз, сивият вълк, уреждам всичко, а ти само пакости вършиш!

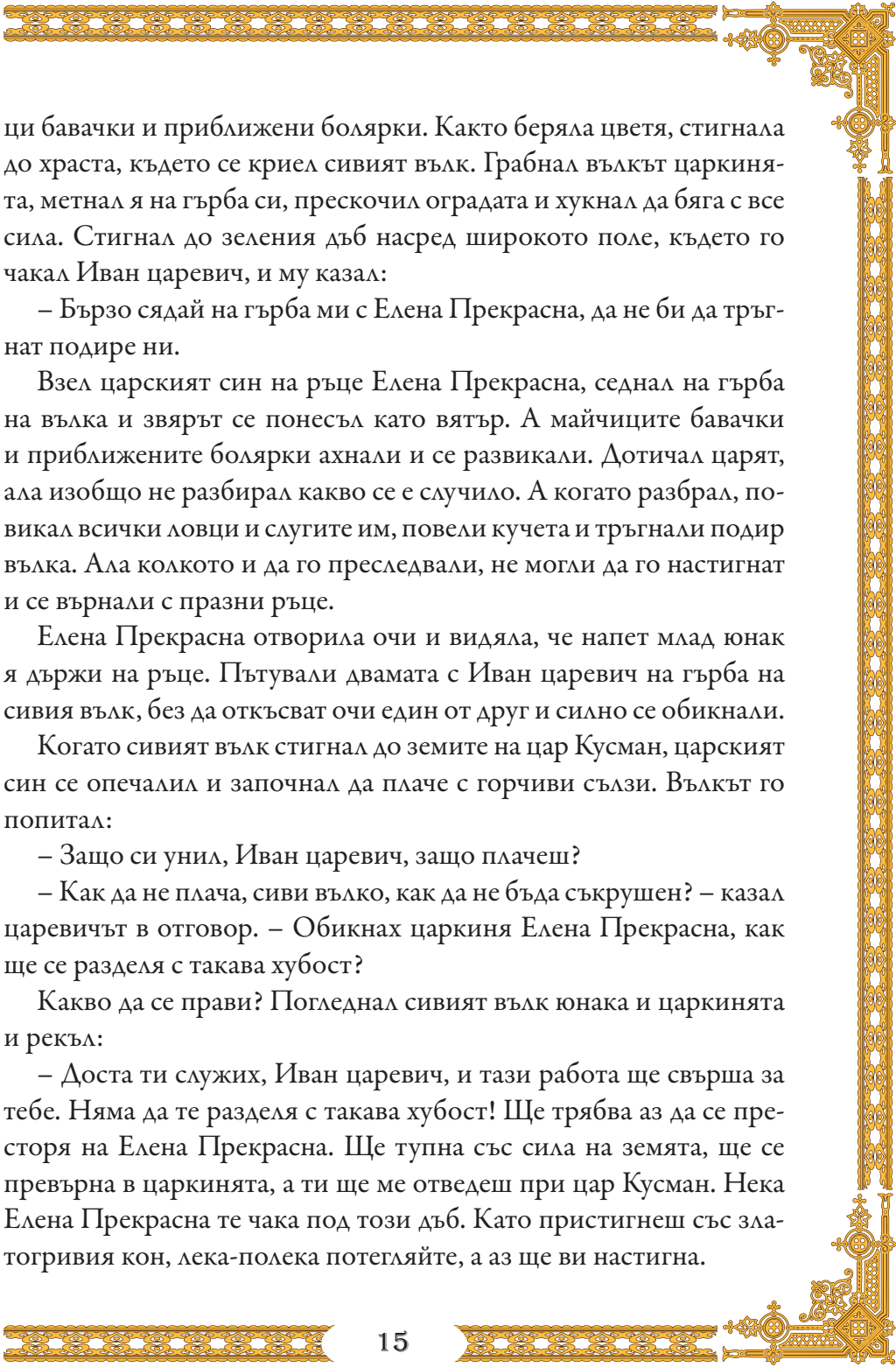
– Пак съм виновен пред тебе – казал царският син. – Прости ми и този път.

– Е, добре. Дадена дума – хвърлен камък. Сядай на гърба ми и се дръж много здраво, ще идем да търсим Елена Прекрасна.

Седнал Иван царевич на гърба на сивия вълк и той се понесъл като вятър. Под краката му се мяркали долини и планини, с опашката си замитал следите, които оставял. Стигнали най-после в царството на цар Далмат, до градина, обиколена със златна решетка.

– Е, Иван царевич, този път няма да те пусна в градината, по-добре сам да намеря Елена Прекрасна – рекъл сивият вълк. – Слизай от гърба ми и се върни по същия път. Чакай ме в широкото поле, под зеления дъб.

Отишъл Иван царевич, където му било поръчано, а сивият вълк изчакал да се стъмни, прескочил решетестата ограда и се скрил в храстите. На сутринта взел да се оглежда не иде ли царкиня Елена Прекрасна. Цял ден чакал и вечерта Елена Прекрасна излязла да се разходи в градината, чист въздух да подиша със своите майчи-

ци бавачки и приближени болярки. Както беряла цветя, стигнала до храста, където се криел сивият вълк. Грабнал вълкът царкинята, метнал я на гърба си, прескочил оградата и хукнал да бяга с все сила. Стигнал до зеления дъб насред широкото поле, където го чакал Иван царевич, и му казал:

– Бързо сядай на гърба ми с Елена Прекрасна, да не би да тръгнат подире ни.

Взел царският син на ръце Елена Прекрасна, седнал на гърба на вълка и звярът се понесъл като вятър. А майчиците бавачки и приближените болярки ахнали и се развикали. Дотичал царят, ала изобщо не разбираше какво се е случило. А когато разбрал, повикал всички ловци и слугите им, повели кучета и тръгнали подир вълка. Ала колкото и да го преследвали, не могли да го настигнат и се върнали с празни ръце.

Елена Прекрасна отворила очи и видяла, че напет млад юнак я държи на ръце. Пътували двамата с Иван царевич на гърба на сивия вълк, без да откъсват очи един от друг и силно се обикнали.

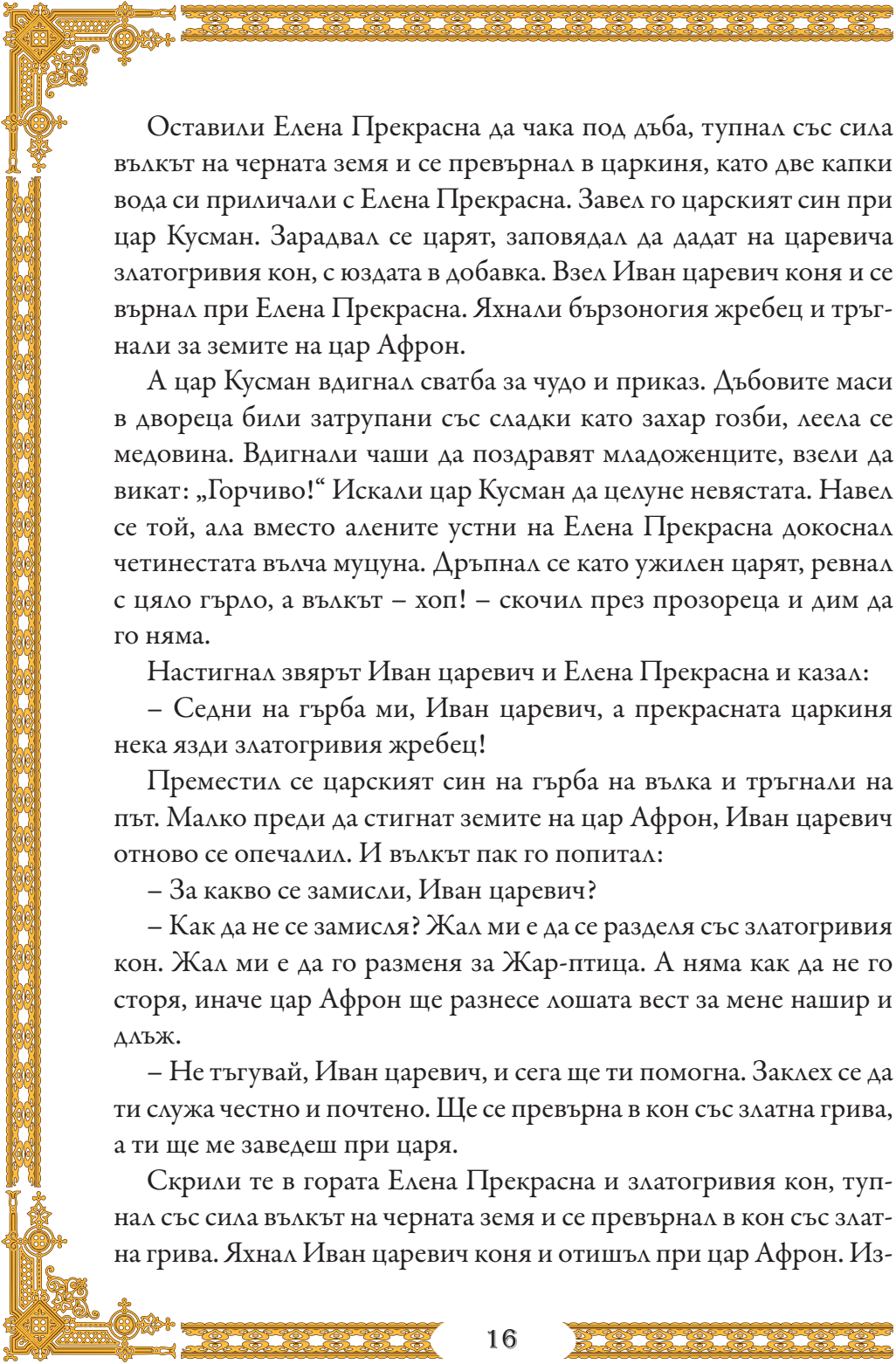
Когато сивият вълк стигнал до земите на цар Кусман, царският син се опечалил и започнал да плаче с горчиви сълзи. Вълкът го попитал:

– Защо си унил, Иван царевич, защо плачеш?

– Как да не плача, сиви вълко, как да не бъда съкрушен? – казал царевичът в отговор. – Обикнах царкиня Елена Прекрасна, как ще се разделя с такава хубост?

Какво да се прави? Погледнал сивият вълк юнака и царкинята и рекъл:

– Доста ти служих, Иван царевич, и тази работа ще свърша за тебе. Няма да те разделя с такава хубост! Ще трябва аз да се престоря на Елена Прекрасна. Ще тупна със сила на земята, ще се превърна в царкинята, а ти ще ме отведеш при цар Кусман. Нека Елена Прекрасна те чака под този дъб. Като пристигнеш със злотогровия кон, лека-полека потегляйте, а аз ще ви настигна.

Оставили Елена Прекрасна да чака под дъба, тупнал със сила вълкът на черната земя и се превърнал в царкиня, като две капки вода си приличали с Елена Прекрасна. Завел го царският син при цар Кусман. Зарадвал се царят, заповядал да дадат на царевича златогривия кон, с юздата в добавка. Взел Иван царевич коня и се върнал при Елена Прекрасна. Яхнали бързоногия жребец и тръгнали за земите на цар Афрон.

А цар Кусман вдигнал сватба за чудо и приказ. Дъбовите маси в двореца били затрупани със сладки като захар гозби, леела се медовина. Вдигнали чаши да поздравят младоженците, взели да викат: „Горчиво!“ Искали цар Кусман да целуне невестата. Навел се той, ала вместо алените устни на Елена Прекрасна докоснал четинестата вълча муцуна. Дръпнал се като ужилен царят, ревнол с цяло гърло, а вълкът – хоп! – скочил през прозореца и дим да го няма.

Настигнал звярът Иван царевич и Елена Прекрасна и казал:

– Седни на гърба ми, Иван царевич, а прекрасната царкиня нека язди златогривия жребец!

Преместил се царският син на гърба на вълка и тръгнали на път. Малко преди да стигнат земите на цар Афрон, Иван царевич отново се опечалил. И вълкът пак го попитал:

– За какво се замисли, Иван царевич?

– Как да не се замисля? Жал ми е да се разделя със златогривия кон. Жал ми е да го разменя за Жар-птица. А няма как да не го сторя, иначе цар Афрон ще разнесе лошата вест за мене нашир и длъж.

– Не тъгувай, Иван царевич, и сега ще ти помогна. Заклех се да ти служа честно и почтено. Ще се превърна в кон със златна грива, а ти ще ме заведеш при царя.

Скрили те в гората Елена Прекрасна и златогривия кон, тупнал със сила вълкът на черната земя и се превърнал в кон със златна грива. Яхнал Иван царевич коня и отишъл при цар Афрон. Из-

лязъл царят от покоите си, по-срещнал юнака, хванал десницата му и го завел в белокаменния си дворец. Поискал да го нагости, ала царският син бързал да се върне при царкинята, затова веднага взел от цар Афрон Жарптица в златната ѝ клетка. Понесъл царевичът клетката, стигнал пешком до гората, качил се с Елена Прекрасна и Жарптица на златогривия кон и потеглил за родния си край.

На другия ден цар Афрон решил да пояди златогривия си кон в широкото поле. Събрал ловци, стигнали до гората, обкръжили ловното място и взели за преследват дивеча. Изневиделица се появила лисица. Всички се завтекли подире ѝ, но тя тичала толкова бързо, че ловците изостанали. Само цар Афрон на своя златогрив жребец се носел като вихър и излязъл далече напред.

Ала изведнъж видели, че конят на цар Афрон се спъва и пада, а изпод нозете на ездача се измъква сив вълк. В същия миг царят с все сила ударил главата си в земята и потънал до рамене в нея. Дотърчали слугите, криво-ляво го измъкнали, искали да издебнат вълка и да го хванат, ала той бил изчезнал яко дим.

Настигнал вълкът златогривия кон с Елена Прекрасна, Жарптица и Иван царевич, преместил се на гърба му царският син и тръгнали в обратен път. Щом стигнал до мястото, където бил разкъсал коня на юнака, сивият вълк спрял и рекъл:

– Е, Иван царевич, точно тук разполових коня ти, тук и ще те оставя. Повече няма да ти служи.

Три пъти се поклонил царският син доземи на вълка, а вълкът му казал:

– Не се прощавай с мене завинаги, пак ще ти потрябвам.

Иван царевич си помислил: „Къде ще ми потрябваш! Нищо повече не ми е нужно.“ Яхнал златогривия жребец, качил на гърба му и Елена Прекрасна, взел клетката с Жар-птица и потеглил. Много ли препускал конят, малко ли, като наближили земите на цар Демян, спрели и легнали да си починат. Тъкмо се унесли в сън, застигнали ги братята на Иван царевич. Те били обиколили далечни страни да търсят Жар-птица и се връщали у дома с празни ръце. Като видели заспалия си брат, Елена Прекрасна, Жар-птица и златогривия кон, рекли:

– Той и бездруго ни направи за смях пред баща ни. Ние не видяхме Жар-птица, а той я видя и дори перо от нея отскубна. Вижете само с какво се е сдобил! Тепърва ще има да се перчи. Да му дадем да разбере!

Извадили те мечовете си и отсекли главата на брат си. В това време Елена Прекрасна се събудила и като видяла, че Иван царевич е мъртъв, взела горчиво да плаче. Тогава Пьотър царевич насочил меч си към сърцето ѝ и казал:

– Сега си ни в ръцете. Ще те заведем при баща ни, а ти ще кажеш, че ние сме намерили и тебе, и Жар-птица, и златогривия кон. Иначе ще се разделиш с живота!

Изплашила се до смърт прекрасната царкиня, заклела се, че ще каже каквото ѝ наредят. Тогава царевичите хвърлили жребий. Елена Прекрасна се паднала на Пьотър царевич, а златогривият кон – на Василий царевич. Качили царкинята на златогривия кон, взели Жар-птица и тръгнали за двореца.

А Иван царевич останал да лежи мъртъв в широкото поле, в небето над него взело да кръжи ято гарвани, малко оставало да го

накъват. Изведнъж кой знае от къде дотичал сивият вълк, видял царския син и изчакал настранни гарваните да кацнат. Спуснал се един гарван с гарванчетата си и взели да къват юнака. Промъкнал се крадешком вълкът и хванал едно гарванче. Кацнал до него гарванът, примолил му се да пусне рожбата му.

– Бива – рекъл сивият вълк, – ала нека ми погостува. А ти иди през девет

земи в десета, в царството накрай света и ми донеси мъртва и жива вода. Тогава ще ти дам гарванчето.

Много ли летял гарванът, малко ли, накрая се върнал и донесъл две стъкла. В едното стъкло имало мъртва, а в другото – жива вода. Взел гарванчето сивият вълк и го разкъсал на две, после съединил половините, напръскал ги с мъртва вода и те се сраснали. Напръскал ги с жива вода – гарванчето разперило криле и отлетяло. Тогава вълкът събрал тялото на Иван царевич, напръскал го с мъртва вода и главата зараснала за тялото. Напръскал го с жива вода, Иван царевич оживял и казал:

– Гледай ти колко дълго съм спал!

– Така си е, Иван царевич – казал сивият вълк. – Да не бях аз, вечно щеше да спиш. Твоите братя ти отрязаха главата и отведоха Елена Прекрасна, златогривия кон и Жар-птица. Сядай сега на гърба ми, по-скоро да тръгваме за двореца, че брат ти Пьотър царевич днес се жени за твоята невеста.

Царският син седнал на гърба на сивия вълк, който полетял към родината му. Стигнали престолния град и вълкът му казал:

– Е, Иван царевич, сега вече навеки прощавай. Тръгвай, върви си у дома!

Тръгнал царският син през града на път за двореца, гледа – хората са променени. Попитал ги какво празнуват.

– Най-големият царски син се жени за Елена Прекрасна! – казали му те.

Забързал Иван царевич. Стигнал до двореца, познали го слугите и хукнали да доложат на царя, а царевичът вървял подире им. Видял го най-големият му брат и насмалко не умрял от страх, а Елена Прекрасна се зарадвала, станала от трапезата, дотичала при Иван царевич, хванала го за ръка и рекла на царя:

– Ето кой ме взе, ето кой е моят жених!

И разказала всичко, както си било.

Разгневил се царят на по-големите си синове и ги изгонил от царството, а Иван царевич направил свой наследник. Без да се помайват, Иван царевич и Елена Прекрасна вдигнали сватба за чудо и приказ. А после живели дълго и щастливо.

